

TGAU

3000N30-1

DYDD IAU, 9 MEHEFIN 2022 – BORE

CYMRAEG IAITH

Uned 3

**Darllen ac Ysgrifennu: Trafod, Perswâd a
Chyfarwyddiadol**

1 awr 30 munud a'ch amser estynedig

Surname _____

First name(s) _____

Centre Number _____

Candidate Number 0 _____

I'r Arholwr yn Unig

	Marc Uchaf	Marc yr Arholwr
Adran A (Darllen)	30	
Adran B (Ysgrifennu)	20	
Cyfanswm	50	

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Deunydd Darllen.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du neu eich dull arferol.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar y dudalen flaen.

Atebwch BOB cwestiwn yn Adran A.

Dewiswch UN o'r testunau yn Adran B ar gyfer y dasg ysgrifennu.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd priodol yn y llyfryn hwn.

(Trowch y dudalen)

3

Mae tudalennau ychwanegol ar ddiwedd y papur os oes angen mwy o le arnoch ar gyfer eich atebion. Gwnewch yn siŵr eich bod yn rhoi'r rhif cywir i'r cwestiwn.

Awgrymir eich bod yn treulio eich amser gan ddilyn y canllawiau canlynol:

**Adran A – tua 10 munud yn darllen
– tua 50 munud yn ateb y
cwestiynau**

**Adran B – tua 5 munud yn cynllunio
– tua 25 munud yn ysgrifennu**

Ni chaniateir defnyddio geiriaduron yn yr arholiad hwn.

(Trowch y dudalen)

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Adran A (Darllen): 30 marc

Adran B (Ysgrifennu): 20 marc

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

(Trowch y dudalen)

ADRAN A (DARLLEN): 30 MARC

Mae 6 darn darllen ar y thema ‘Gwres’ yn y Deunydd Darllen sydd ar wahân.

Darllenwch BOB un o’r darnau’n ofalus ac yna atebwch y cwestiynau sy’n dilyn.

DARN DARLLEN 1

RHYBUDD AM DYWYDD POETH

A1. Pa DDAU beth mae’r Swyddfa Dywydd yn ein cynghori ni i’w gwneud yn ystod tywydd poeth?

[1 marc]

(Trowch y dudalen)

**A2. Ble bydd hi boethaf ddydd Mercher?
Rhowch ✓ yn y blwch priodol.**

[1 marc]

Caerdydd

Caeredin

Llundain

Birmingham

(Trowch y dudalen)

**DARN DARLLEN 2
7 FFORDD O GAEL GWELL CWSG YN Y
TYWYDD POETH**

- A3. Mae pedwar o'r gosodiadau ar dudalen 7 yn gywir wrth drafod ffyrdd o gysgu'n well pan mae'r tywydd yn boeth. Mae un ateb cywir wedi'i roi i chi'n barod. Rhowch ✓ yn y blychau gyferbyn â'r TRI sylw cywir arall. [3 marc]**

(Trowch y dudalen)

Mae hi'n boethach yn y llofft nag ydy hi lawr y grisiau.	✓
Mae rhoi eich dwylo o dan dap dŵr poeth yn oeri'r gwaed yn eich gwythiennau.	
Mae chwysu yn oeri tymheredd y corff.	
Mae diffodd teledu yn y plwg yn cael effaith ar dymheredd ystafell.	
Mae ymolchi mewn dŵr oer peth cyntaf yn y bore yn eich helpu i gysgu yn y nos.	
Mae cysgu drws nesaf i botel o ddŵr wedi rhewi yn eich cadw'n oer drwy'r nos.	
Mae rhoi'r dillad gwely yn yr oergell am ychydig yn gwneud cysgu'n dasg haws.	
Mae yfed diod boeth yn gostwng tymheredd y corff yn syth.	

(Trowch y dudalen)

A5. Esboniwch pa symptomau mae cŵn yn eu dangos wrth ddatblygu strôc gwres. [2 farc]

(Trowch y dudalen)

DARN DARLLEN 4
O NA FYDDAI'N HAF O HYD?

A6. Pa ffaith sy'n wir am ba rif? Rhowch linellau clir a thaclus i gysylltu'r ffaith gyda'r rhif cywir. Mae un wedi'i gysylltu eisoes. [2 farc]

(Trowch y dudalen)

12

70

**Nifer y dyddiau na
chafodd rhai ardaloedd
ym Mhrydain law yn 1976**

23

**Gwerth y cynnyrch bwyd
a ddifethwyd mewn
punnoedd yn haf 1976**

45

**Tymheredd uchaf erioed
ym Mhorthmadog mewn
graddau selsiws**

32

**Nifer y cwmnïau y bu'n
rhaid iddynt leihau eu
defnydd o ddŵr yn
sylweddol yn 1976**

500,000,000

**Nifer mewn biliynau o
bryfed oddi ar arfordir de
a dwyrain Lloegr yn ystod
haf 1976**

(Trowch y dudalen)

**DARNAU DARLLEN 3 A 4
CŴN POETH MEWN CEIR
O NA FYDDAI’N HAF O HYD?**

A7. Mae gwres a chyfnod o dywydd poeth yn gallu achosi llawer o broblemau.

**CYFUNWCH A CHRYNHOWCH
WYBODAETH o’r ddau ddarn darllen
i ddangos**

- **pa broblemau sy’n cael eu hachosi gan wres**
- **sut gallwn ni helpu mewn rhai achosion. [6 marc]**

(Trowch y dudalen)

DARN DARLLEN 5
GWISGO SGERT I'R YSGOL

A8. Pa UN o'r gosodiadau canlynol sy'n gywir?

Rhowch ✓ yn un o'r blychau.

[1 marc]

(Trowch y dudalen)

<p>Mae Pennaeth Ysgol Gyfun Abersaint yn trin bechgyn a merched yn gyfartal.</p>	
<p>Mae Pennaeth Ysgol y Cwm yn fodlon gwranddo ar y disgyblion.</p>	
<p>Roedd rhai bechgyn wedi benthyg sgertiau gan eu mamau.</p>	
<p>Cyn gwneud newidiadau i wisg ysgol rhaid trafod gyda'r Cyngor Sir, rhieni a llywodraethwyr yr ysgol.</p>	

DARN DARLLEN 6
CANLLAWIAU STATUDOL NEWYDD
YNGLŶN Â GWISG YSGOL YNG NGHYMURU

**A11. Pam mae'r gair "rhaid" wedi'i
roi mewn llythrennau mawr yn y
dyfyniad isod? [1 marc]**

**Mae Llywodraeth Cymru eisiau cyflwyno
'Canllawiau Statudol' newydd ar bolisiau
gwisg ysgol ac ymddangosiad. Oherwydd
y bydd y canllawiau newydd yn rhai
'statudol', bydd ganddynt sail gyfreithiol,
ac felly bydd yn RHAID i ysgolion eu dilyn
pan fyddant yn cyflwyno gwisg ysgol,
neu'n bwriadu newid gwisg ysgol.**

(Trowch y dudalen)

**A12. Enwch DDWY ffordd mae'r
llywodraeth am geisio gwella profiad
teuluoedd o wisg ysgol yn y dyfodol.
[2 farc]**

(Trowch y dudalen)

ADRAN B (YSGRIFENNU): 20 MARC

Yn yr adran hon byddwch yn cael eich asesu ar ansawdd eich sgiliau YSGRIFENNU.

Dewiswch UN o'r canlynol i ysgrifennu amdano.

NAILL AI,

- (a) Ysgrifennwch lythyr at bennaeth eich ysgol yn rhoi eich barn am y wisg ysgol. Rhowch resymau dros eich barn.**

(Trowch y dudalen)

NEU

- (b) O na fyddai'n haf o hyd!
Lluniwch dudalen gwefan yn ceisio
denu ymwelwyr i'ch ardal chi yn
ystod gwyliau'r haf.**

**Mae 10 marc am gyfathrebu a
10 marc am ysgrifennu'n gywir.**

[20 marc]

- Os byddwch yn defnyddio
gwybodaeth o'r testunau bydd angen
i chi ddefnyddio eich geiriau eich
hun.**
- Gallwch gynllunio eich gwaith yn y
blwch isod cyn dechrau ysgrifennu
ar y tudalennau sy'n dilyn.**

(Trowch y dudalen)

35

- **Gallwch ddefnyddio tudalennau ychwanegol sydd yng nghefn y llyfryn hwnos bydd angen.**
- **Dylech geisio ysgrifennu rhwng 200 a 300 o eiriau.**

(Trowch y dudalen)

CYNLLUN:

(Trowch y dudalen)

TGAU

3000N30-1A

DYDD IAU, 9 MEHEFIN 2022 – BORE

CYMRAEG IAITH

Uned 3

**Darllen ac Ysgrifennu: Trafod, Perswâd a
Chyfarwyddiadol**

1 awr 30 munud a'ch amser estynedig

**DEUNYDD DARLLEN I'W DDEFNYDDIO
GYDAG ADRAN A**

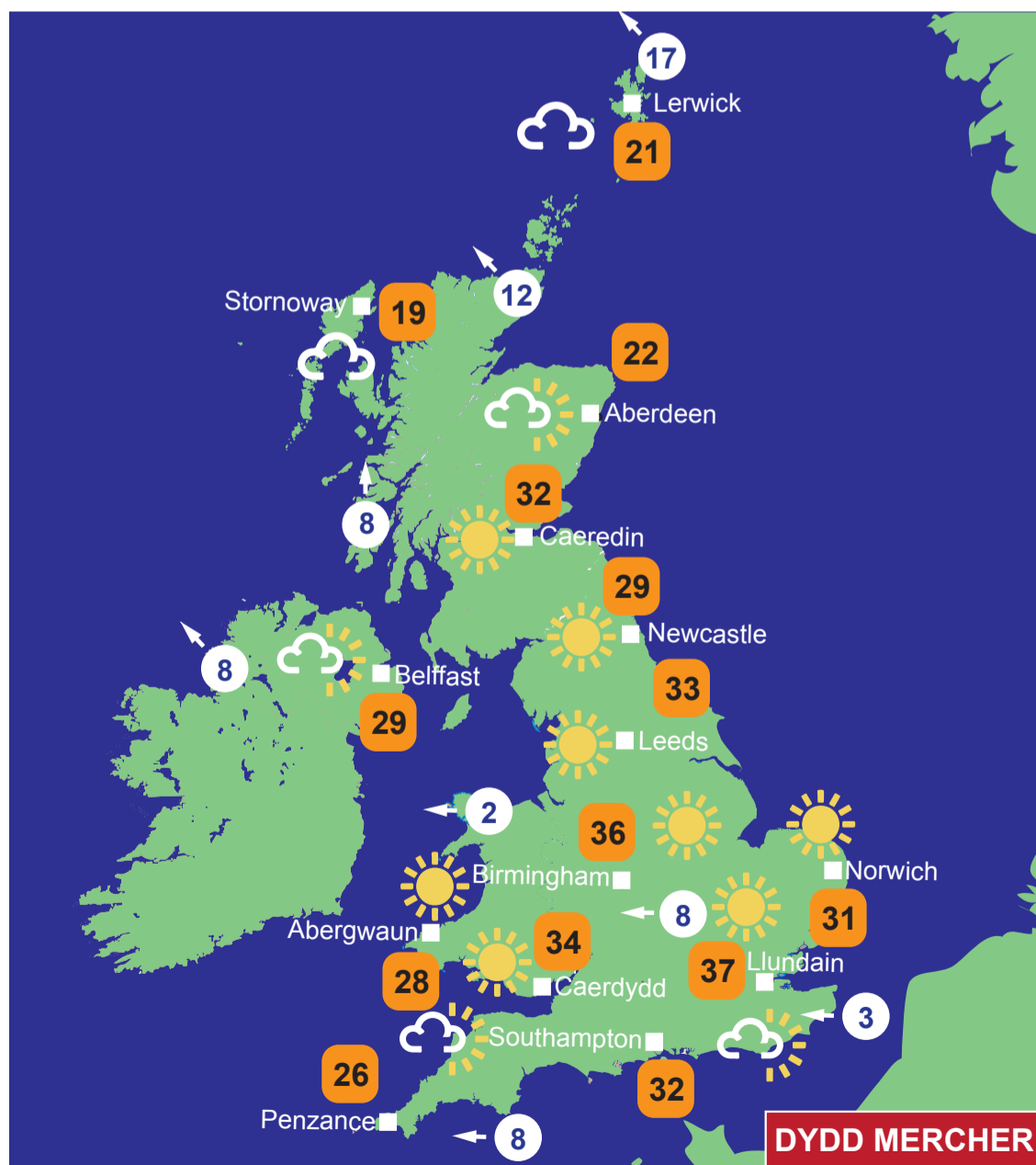
DARN DARLLEN 1

S4C Tywydd

Rhybudd Am Dywydd Poeth!

Mae'r Swyddfa Dywydd yn rhybuddio mai yfory fydd diwrnod poethaf y flwyddyn.

Cofiwch wisgo eli haul ac yfed digon o ddŵr.

(Trowch y dudalen)

DARN DARLLEN 2

7 ffordd o gael gwell cwsg yn y tywydd poeth

Ewch am gawod neu fath oer cyn mynd i'r gwely.

Rhowch eich garddyrnau o dan dap dŵr oer er mwyn oeri'r gwaed yn eich gwythiennau.

Yfwch ddiiod boeth. Mae hyn yn codi gwres y corff ac yn achosi i chi chwysu mwy – mae hyn yn oeri'r corff yn y pendraw.

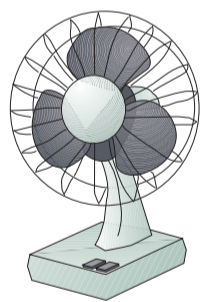
(Trowch y dudalen)

Diffoddwch eich holl declynnau'n llwyr. Mae teclynnau mawr fel teledu a gemau consol yn allyrru llawer o wres.

Oerwch eich dillad gwely. Os rhowch chi eich gobennydd / cwrlid yn yr oergell neu'r rhewgell am 10 munud byddwch yn fwy cyfforddus yn eich gwely.

Paratowch botel o ddŵr wedi rhewi a'i gosod o flaen gwyntyll er mwyn cael awel oer yn ystod y nos.

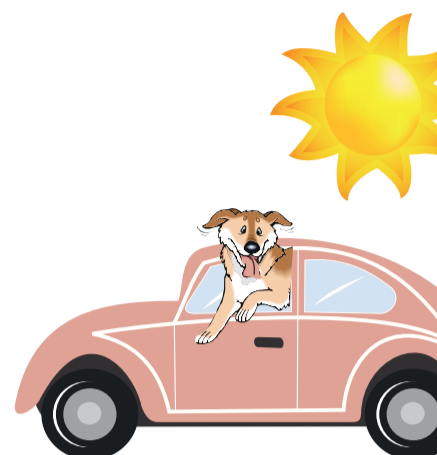

Cysgwch yn y lolfa. Mae aer cynnes yn codi felly mae hi'n boethach yn eich llofft nag ydy hi lawr y grisiau.

(Trowch y dudalen)

DARN DARLLEN 3**CŴN POETH MEWN CEIR**

Diwrnod braf o haf! Diwrnod perffaith ar gyfer picnic! Does dim ond angen pacio, rhoi'r ci yn y car ac yna stopio'n sydyn yn yr archfarchnad i brynu danteithion.

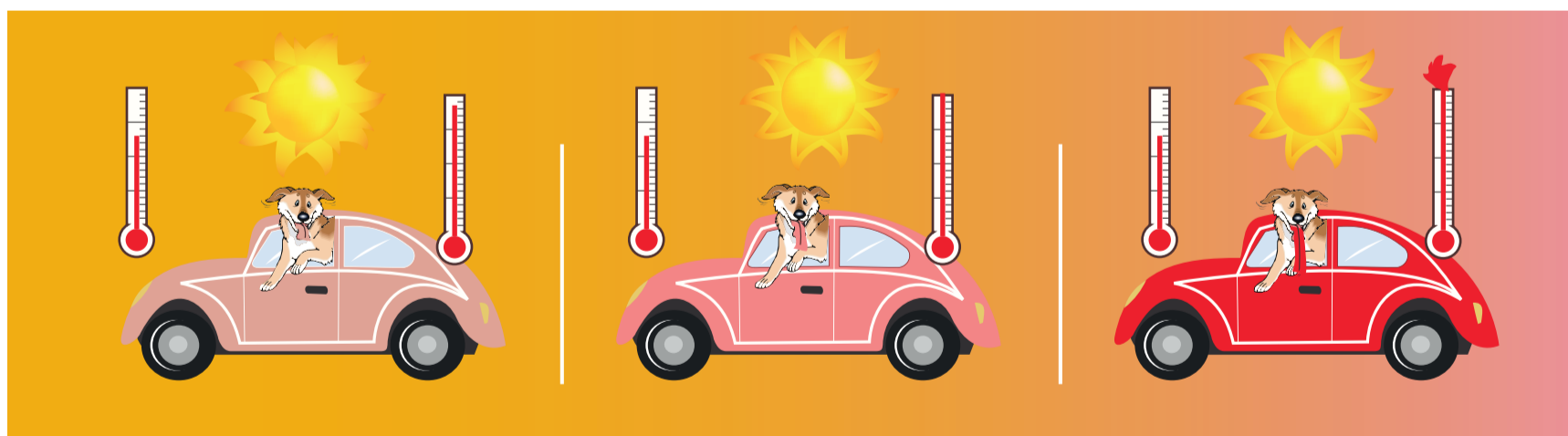
**MAE GADAEI EICH ANIFAIL ANWES
MEWN CAR POETH AM 'DDIM OND
5 MUNUD' YN BERYGLUS**

Efallai y bydd ciw hir yn y siop, efallai y byddwch yn sylweddoli'n sydyn bod angen 'un peth arall' arnoch chi, efallai y byddwch chi'n digwydd taro ar hen ffrind. Yn sydyn iawn mae 'dim ond 5 munud' wedi troi'n 0, 15 neu 30 munud. Yn yr archfarchnad sydd wedi'i haerdymheru, efallai na fyddwch hyd yn oed yn sylwi ar yr amser, ond i gi mewn car poeth, gall 5 munud deimlo fel tragwyddoldeb.

(Trowch y dudalen)

GALL STRÔC GWRES DDIGWYDD MEWN 10 MUNUD NEU LAI

Yn ddiweddar, gwnaeth yr RSPCA arbrawf – gan ddefnyddio car gyda'r ffenestri led y pen ar agor – i weld a oedd hi'n bosib atal y car rhag mynd yn beryglus o boeth. Hyd yn oed ar ddiwrnod gyda rhywfaint o awel, cynyddodd y tymheredd fwy na 10 gradd mewn dim ond 10 munud. Nid yw agor y ffenestri neu adael dŵr yn y car yn ddigon i atal strôc gwres.

(Trowch y dudalen)

YN WAHANOL I BOBL, NID YW CŴN YN GALLU CHWYSU

Nid yw anadlu'n gyflym yn ffordd effeithiol i gi gael gwared ar wres o'i gorff. Bydd yn dechrau glafoerio neu'n chwydu a gall hyn arwain at anhawster cerdded, llewygu a ffitiau – hyd yn oed marwolaeth yn y pen draw.

GALLWCH ATAL STRÔC GWRES

Os ydych yn bwriadu aros yn rhywle, gadewch eich ci gartref neu dewch â rhywun arall gyda chi i aros yn y cysgod gyda'r ci os byddwch yn siopa. Os gwelwch chi gi wedi ei gau mewn car poeth yr haf hwn, ffoniwch yr RSPCA neu'r heddlu ar unwaith.

www.blogfrindpennafdyn.cymru

(Trowch y dudalen)

DARN DARLLEN 4**O NA FYDDAI'N HAF O HYD?****29 Mehefin 2018****GYDA'R TYMHEREDD YM MHORTHMADOG
YN CYRRAEDD RECORD O 32°C DDYDD
IAU, MAE LLAWER WEDI BOD YN
MELLTITHIO'R TYWYDD POETH.****Ond os ydych chi'n
meddwl ei bod hi'n boeth
nawr, dydy hyn yn ddim
i'w gymharu â haf 1976.****Roedd gwaharddiad ar
ddefnyddio pibau dŵr yn yr ardd oherwydd
gostyngodd lefelau nifer o gronfeydd dŵr
yn sylweddol. Dyma'r cyfnod hiraf o sychder
ers 250 mlynedd, gyda rhai ardaloedd ddim
yn gweld glaw am 45 diwrnod. Arweiniodd
y cyfyngiadau dŵr at orfodi rhai cwmnïau i
leihau eu horiau gwaith.****(Trowch y dudalen)**

DOGNI DŴR

Rhoddwyd pwerau i awdurdodau lleol ddiffodd y cyflenwad dŵr am gyfnodau yn ystod y dydd. Mewn nifer o ardaloedd, yr unig ffordd o gael dŵr oedd drwy ddefnyddio tapiau cyhoeddus yn y stryd. Un o'r ardaloedd a gafodd ei heffeithio fwyaf oedd de-ddwyrain Cymru, lle cafodd dros 70 o gwmnïau orchymyn i haneru eu defnydd o ddŵr gan gynnwys pyllau glo a gweithfeydd dur. Y nod oedd arbed digon o ddŵr ar gyfer gwasanaethau allweddol fel y gwasanaeth tân ac ysbytai.

(Trowch y dudalen)

SGIL-EFFEITHIAU'R TYWYDD POETH

- **Pla o'r fuwch goch gota wedi ymosod ar bentrefi, trefi a dinasoedd – dros 23 biliwn ohonynt wedi ymgasglu ar arfordir deheuol a dwyreiniol Lloegr yn ystod y tywydd sych**
- **Llawer o goed ffawydd (a oedd yn sensitif i sychder) wedi marw**
- **Pedair o afonydd dinas Sheffield wedi sychu'n llwyr**
- **Gwerth tua £500m o gnydau wedi'u difetha yn arwain at brisiau bwyd yn codi**
- **Tanau eithin a thanau mynydd difrifol yn Dorset yn ne Lloegr**

(Trowch y dudalen)

DIM HA' BACH MIHANGEL

Er mor ddifrifol oedd y sychder mawr yn ystod Mehefin, Gorffennaf ac Awst 1976, erbyn mis Medi daeth y glaw. Llauer o law. Cyn hir, roedd y sychder mawr yn atgof pell a phobl yn cwyno eto am y glaw!

(Trowch y dudalen)

DARN DARLLEN 5

GWISGO SGERT I'R YSGOL

Roeddwn i wedi cael llond bol – wedi cael digon ar chwysu chwartiau. Roedd hi'n iawn ar y merched – roedden nhw'n cael gwisgo sgertiau a chael digon o awyr iach i'w coesau. Ers wythnos a mwy ym mis Mehefin 2018 roedd fy nghoesau i wedi bod yn glynu'n anghyfforddus wrth ddefnydd fy nhrowsus llwyd. Diolch byth am grysau llewys byr.

Wrth i'r tymheredd fynd heibio 30°C, roedd criw ohonom ni'r bechgyn yn Ysgol y Cwm wedi gofyn i'n hathrawon am ganiatâd i gyfnewid ein trowsusau hir am siorts taclus. Ond gwrthodwyd ein cais gan nad oedd siorts yn rhan o bolisi gwisg yr ysgol. Wrth ddadlau bod y merched yn

(Trowch y dudalen)

cael eu trin yn wahanol, dywedodd un o'r athrawon – gan dynnu coes, siŵr o fod – y gallen ni wisgo sgertiau hefyd pe baen ni'n dymuno. Felly dyna pam roedd o leiaf 30 ohonom wedi dewis gwisgo sgert un bore lau.

Roedd y diwrnodau poethaf ers 1976 wedi arwain at chwyldro yn yr ysgol. Ac roeddwn i ar flaen y gad. Roedd rhai ohonom wedi benthycu sgert gan ein cariadon, eraill gan ein chwiorydd. Roedd ambell un wedi mynd i hwyl go iawn ac wedi siafio'i goesau!

GWISGO SGERT I'R YSGOL

Roeddwn i wedi cael llond bol – wedi cael digon ar chwysu chwartiau. Roedd hi'n iawn ar y merched – roedden nhw'n cael gwisgo sgertiau a chael digon o awyr

(Trowch y dudalen)

iach i'w coesau. Ers wythnos a mwy ym mis Mehefin 2018 roedd fy nghoesau i wedi bod yn glynu'n anghyfforddus wrth ddefnydd fy nhrowsus llwyd. Diolch byth am grysau llewys byr.

Wrth i'r tymheredd fynd heibio 30°C, roedd criw ohonom ni'r bechgyn yn Ysgol y Cwm wedi gofyn i'n hathrawon am ganiatâd i gyfnewid ein trowsusau hir am siorts taclus. Ond gwrthodwyd ein cais gan nad oedd siorts yn rhan o bolisi gwisg yr ysgol. Wrth ddadlau bod y merched yn cael eu trin yn wahanol, dywedodd un o'r athrawon – gan dynnu coes, siŵr o fod – y gallen ni wisgo sgertiau hefyd pe baen ni'n dymuno. Felly dyna pam roedd o leiaf 30 ohonom wedi dewis gwisgo sgert un bore lau.

(Trowch y dudalen)

Roedd y diwrnodau poethaf ers 1976 wedi arwain at chwyldro yn yr ysgol. Ac roeddwn i ar flaen y gad. Roedd rhai ohonom wedi benthycu sgert gan ein cariadon, eraill gan ein chwiorydd. Roedd ambell un wedi mynd i hwyl go iawn ac wedi siafio'i goesau! Roedd yn deimlad braf cael mwynhau'r awel oer. Cael profi rhyddid.

Ar ôl i'r wasg glywed am y digwyddiad, cyhoeddodd y Pennaeth ei bod yn barod i drafod. Gan nad oedd siorts yn rhan o'r wisg ysgol i fechgyn ar y pryd, byddai angen ymgynghori â'r Cyngor Ysgol, y rhieni a'r llywodraethwyr cyn gwneud newidiadau parhaol. Ond, am y tro, roedd hi wedi caniatáu i ni wisgo ein siorts ymarfer corff bob dydd nes byddai'r tywydd yn oeri. Buddugoliaeth!

(Trowch y dudalen)

Ac aeth ein chwyldro ni ar led. Yn ystod y dyddiau dilynol, clywais am hanes bachgen ysgol o Geredigion, a wisgodd sgert i'r dosbarth ar ôl cael ei anfon adre am wisgo siorts mewn tywydd poeth. Roedd y bachgen o Ysgol Gyfun Abersaint yn dadlau bod gwisgo trowsus mewn tywydd poeth yn "hynod anghyfforddus". Ac rwy'n cytuno'n llwyr ag e. Pan ddaeth e i'r ysgol mewn sgert, dywedwyd wrtho na fyddai'n cael ei gwisgo am mai bachgen oedd e! Rhywiaethol ta be?!

Ond eleni, mae'r wisg ysgol yma yn Ysgol y Cwm wedi newid. Bellach, mae gennym ein siorts swyddogol ein hunain ar gyfer tymor yr haf – rhai sy'n addas ar gyfer bechgyn a merched. Ac mae ein hysgol ni, o'r diwedd, yn dechrau symud gyda'r oes.

(Trowch y dudalen)

(Trowch y dudalen)

DARN DARLLEN 6

Canolfan Gyfreithiol y Plant Ionawr 2019
Children's Legal Centre

CANLLAWIAU STATUDOL NEWYDD YNGLŶN Â GWISG YSGOL YNG NGHYMURU

Yr oedd gwisg ysgol yn y newyddion gryn dipyn yr haf diwethaf yn ystod y cyfnod hir o dywydd poeth. Yr oedd rhai merched yn cwyno eu bod yn gorfod dal ati i wisgo 'teits' a rhai bechgyn yn cwyno nad oedden nhw'n cael gwisgo trowsusau byr. Mewn rhai mannau, aeth bechgyn i'r ysgol mewn sgertiau er mwyn pwysleisio'r mater!

(Trowch y dudalen)

Dywed rhai pobl bod gwisg ysgol yn rhy ddrud, neu ei bod yn anodd prynu'r hyn sy'n ofynnol gan yr ysgol. Mewn rhai ysgolion mae'n rhaid i ferched wisgo sgertiau a rhaid i fechgyn wisgo trowsusau – a gallai hyn fod yn enghraifft o wahaniaethu ar sail rhyw neu wahaniaethu ar sail hunaniaeth rhywedd.

BETH SY'N MYND I NEWID?

Mae Llywodraeth Cymru eisiau cyflwyno 'Canllawiau Statudol' newydd ar bolisiau gwisg ysgol ac ymddangosiad. Oherwydd y bydd y canllawiau newydd yn rhai 'statudol', bydd ganddynt sail gyfreithiol, ac felly bydd yn RHAID i ysgolion eu dilyn pan fyddant yn cyflwyno gwisg ysgol, neu'n bwriadu newid gwisg ysgol.

(Trowch y dudalen)

Mae'r canllawiau yn sicrhau bod ysgolion yn ystyried deddfau sy'n atal gwahaniaethu. Mae'r canllawiau newydd hefyd yn atgoffa ysgolion y dylent drafod â'r Cyngor Ysgol ynghylch y wisg ysgol ac ymddangosiad.

Ond mae rhai newidiadau pwysig, a fyddai'n golygu y byddai'n rhaid i ysgolion sicrhau'r canlynol:

- **bod y wisg ysgol yn FFORDDIADWY, yn ogystal ag ystyried COST y wisg ysgol, a pha mor hawdd fydd hi i ddisgyblion a'u rhieni/gofalwyr brynu eitemau o'r wisg**
- **NI DDYLAI'R wisg ysgol y bwriedir ei chael GYNNWYS GWAHANOL EITEMAU O DDILLAD A BENNIR AR SAIL RHYW/RHYWEDD**

(Trowch y dudalen)

- **bod yna DDULL GWEITHREDU SYNHWYROL A HYBLYG O RAN GWISG YSGOL a all ystyried amodau TYWYDD**

Cyn llunio'r canllawiau newydd, mae Llywodraeth Cymru wedi agor 'cyfnod ymgynghori' fel y gall unrhyw un yng Nghymru sy'n dymuno gwneud hynny wneud sylwadau ar beth ddylai fod yn y canllawiau newydd.